

Олена Теліга — символ нескореної України

(120 років від дня народження)

(1906—1942)

**Життя — це боротьба,
а боротьба — це справжнє життя**

Теліга О.

Рекомендаційний список літератури

Олена Теліга народилася 21 липня 1906 р. в Іллінському під Москвою в інтелігентній родині. Батько був відомим інженером-гідротехніком (у майбутньому — професором та міністром УНР), а мати — донькою священика. До 12 років Олена зростала у російськомовному та імперському середовищі в Санкт-Петербурзі.

У 1918 р. родина повернулася до Києва, де батько став професором КПІ. Саме тут дівчина почала вивчати українську мову.

Після поразки визвольних змагань у 1922 р. родина виїхала до Чехії. Там Олена навчалася в Українському педагогічному інституті у Празі, де почала формуватися як поетеса та увійшла до літературних кіл.

Попри російськомовне виховання, в еміграції в Олені Теліги гостро прокинулася українська національна свідомість. На одному з зібрань після зневажливих слів російських емігрантів про українську мову вона демонстративно встала і заявила: «Це мова моїх батьків і моя мова, і я нікому не дозволю її ображати!».

У Чехословаччині вона познайомилася з кубанським козаком Михайлом Телігою, з яким одружилася у 1926 р.

Наприкінці 1930-х років Олена Теліга офіційно вступила до лав Організації українських націоналістів.

Її поезію називають поезією «вогняних меж» за її пристрасть, життєствердну силу та патріотизм. Відомі збірки та твори видавалися здебільшого посмертно («Напередодні», «Вечірня пісня»).

У 1941 р. разом із похідними групами ОУН вона повернулася до окупованого нацистами Києва, де очолила Спільку українських письменників і редагувала літературно-мистецький тижневик «Літаври». Сміливо публікувала проукраїнські статті, попри заборони окупаційної влади.

Нацисти почали репресії проти українських патріотів і закрили газету. Олена Теліга відмовилася залишати місто, зазначаючи, що лідер має бути зі своїм народом до кінця.

9 лютого 1942 р. її заарештувало Гестапо у приміщенні Спільки письменників. Чоловік Михайло пішов за нею, назвавшись письменником, щоб бути разом із дружиною.

Орієнтовно 21 лютого 1942 р. Олену Телігу разом із чоловіком та соратниками розстріляли нацисти в Бабиному Яру в Києві. На стіні камери перед смертю вона залишила напис: «*Тут сиділа і звідси йде на розстріл Олена Теліга*», а поруч намалювала тризуб.

За непохитну мужність і яскравий талант її часто називають «другою Лесею Українкою» та символом українського націоналізму.

Цитати та афоризми Олени Теліги

- Вітрами й сонцем Бог мій шлях намітив, та там, де треба — я тверда й сувора
- Вмій сказати «ні» коли від тебе вимагають сказати «так»
- Все обернеться в дійсність і можливість:
Нам буде сонцем кожний кущ і камінь.
У ці хвилини — гострі і щасливі
- Держави стоять не на династії, а на внутрішній єдності і силі народу
- Для того щоб вміти бачити справжнє обличчя велетнів... треба бодай трохи піднятися до їх рівня
- Життя кружляє на вузькій межі нових поривів...
- Коли я загину, то знайте, що свій обов'язок сповнила до кінця
- Не треба слів. Хай буде тільки діло
- О краю мій, моїх ясних привітів Не діставав від мене жодний ворог
- Перед нашою молоддю стоїть блискуче завдання — стати батьками майбутнього своєї нації
- Ті, що стоять... у підніжжі недосяжної вежі або, ще ліпше, — вигідно лежать коло неї, ніколи не в стані побачити її найвищого щабля
- Тільки тим дана перемога, хто й у болі сміятись зміг
- У творця нового життя — великі пристрасті і почування, за які варто віддати життя
- Хто готує себе лише на те, щоб впрягтися до плуга, завжди матиме погоничів
- Щоб Бог зіслав мені найбільший дар: Гарячу смерть — не зимне умирання
- Я — вогонь, я — вихор, А вони спинятися не звикли
- Я радію, що є непохитною українкою

Література

1. Дороговказ. Поезії О. Теліги та О. Ольжича / відп. за вип. Н. Караванська. — Київ : Видавництво ім. О. Теліги, 1994. — 45 с.

*****

2. Ільницький, М. М. Західноукраїнська і емігрантська поезія 20—30-х років / М. М. Ільницький . — Київ : Знання, 1992. — 48 с.

*****

3. Державин, В. Національна героїня (Олена Теліга) / В. Державин // Поети Празької школи : Срібні сурми. Антологія / упоряд. М. Ільницький. — Київ : Смолоскип, 2009. — С. 638—647.
4. Жулковська, О. Олена Теліга / О. Жулковська // У нас нема зерна неправди за собою. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2005. — С. 32—40.
5. Заведнюк, В. Ф. Олена Теліга (1907—1942) / В. Ф. Заведнюк // Українські герої визвольних змагань (1917—1950). — Тернопіль : Воля, 2004. — С. 182—186.
6. Олена Теліга (1907—1942) // Антологія української поезії ХХ століття: від Тичини до Жадана / упоряд. І. Малкович. — 11-е вид. — Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2023. — С. 445—460.
7. Олена Теліга (1907—1942) // Україна — єдина країна. Традиції, обряди, побут. Пам'ятки України. Люди, що змінили Україну. — Київ : Видавництво Глорія, 2016. — С. 282.
8. Ситник, М. Кров на квітах : пам'яті Олени Теліги, Івана Рогача і Івана Ірлявського, розстріляних в лютому 1942 року / М. Ситник // Поети Празької школи : Срібні сурми. Антологія / упоряд. М. Ільницький. — Київ : Смолоскип, 2009. — С. 771—789.
9. Червак, Б. Олена Теліга: «Життя — це боротьба, а боротьба — це справжнє життя» / Б. Червак // Країна жіночого роду / уклад. В. Кіпіані. — Харків : Віват, 2021. — С. 77—88.

*****

10. Ванат, І. Олена Теліга: життя, як блискавка / І. Ванат // Вільне життя плюс. — 2016. — 28 жовт. — С. 3.
11. Каспрук, В. Олена Теліга і Заліщики / В. Каспрук // Свобода. — 2016. — 22 лип. — С. 4.
12. Каспрук, В. Тут відпочивала Олена Теліга : [в серпні 1936 року Олена Теліга відпочивала разом зі своїм чоловіком в Заліщиках на Тернопільщині] / В. Каспрук // Вільне життя плюс. — 2016. — 29 лип. — С. 6.
13. Олена і Михайло Теліги / підготувала С. Ореховська // Вільне життя плюс. — 2021. — 4 черв. — С. 8.
14. Сливка, П. Українській Національній Раді — 80 : [діяльність ОУН ; Олена Теліга] / П. Сливка // Вільне життя плюс. — 2021. — 26 листоп. — С. 4.